

RWS INFORMATIE

Best Practice

Instructie voor de Adviseur in de rol van materiedeskundige bij SCB toetsen

Uitgegeven door Regieteam SCB
Auteur Jelle van der Steen
Informatie Ing. C.M.W. van der Steen
Telefoon 06 - 52 35 44 53
E-mail jelle.vander.steen@rws.nl

Datum 9 september 2019
Versienummer 1.2
Status concept

Versiebeheer

0.1	30-03-2016	Opgesteld door regieteam SCB.
0.2	10-05-2016	Opmaak aangepast en collegiaal getoetst door het coördinatieteam SCB.
0.3	07-06-2016	Opmerkingen Rene Sol en Pascal Gerits verwerkt.
0.4	21-06-2016	Opmerkingen Eldert van der Lee en Rene Sol verwerkt.
1.0	28-09-2016	Vrijgegeven door Regieteam SCB.
1.1	20-08-2019	Update links en tekstuele aanpassingen.
1.2	10-09-2019	Opmerkingen Eldert van der Lee verwerkt.
2.0	08-10-2019	Vrijgegeven door Regieteam SCB.

Inhoud

Inleiding 3

1	SCB-toetsen in het kort 4
2	Vereiste SCB-kennis Adviseur 4
3	SCB toetsen 5
3.1	Fase 1: Intake van de toets 5
3.2	Fase 2: Voorbereiding van de toets 5
3.3	Fase 3: Uitvoering van de toets 6
3.3.1	Producttoets 6
3.3.2	Proces- en/of systeemtoets 7
3.3.3	Principes tijdens de uitvoering: feit – eis (referentie) – bewijs 8
3.3.4	Terugkoppeling toetsresultaten aan de Opdrachtnemer 8
3.4	Fase 4: Verslaglegging en terugkoppeling aan de contractmanager 8

Inleiding

Het doel van deze instructie is om materiedeskundigen op de juiste manier in te zetten bij SCB toetsen, zodat deze bijdraagt aan de diepgang en kwaliteit van de toetsen. De inzet van materiedeskundigen is essentieel om te borgen dat het toetsteam naast de bij de (lead) auditor beschikbare systeem- en proces-kennis ook de benodigde inhoudelijke- en product- kennis aanwezig is in toetsen.

1 SCB-toetsen in het kort

In het kader van Systeemgerichte Contract Beheersing (SCB) worden er toetsen uitgevoerd ter vaststelling van de werking van het projectmanagementsysteem van de Opdrachtnemer. Dit toetsproces is fasegewijs opgebouwd, waarvoor model Toetsdocumenten (A, B, C en D) zijn ontwikkeld, deze zijn te vinden op:

http://intranet.minienm.nl/Ondersteuning/Inkoop/Inkoopspecialist/GWW/Contractbeheersing_SCB/Modeldocumenten_SCB/

Binnen SCB worden 3 typen toetsen onderscheiden, te weten systeem-, proces- en producttoetsen. De definities van deze 3 typen toetsen staan uitgewerkt in het “Kader Contractbeheersing”, dit is te vinden op:

<https://werkwijzer.cf-prod.intranet.rws.nl/link/standaard/954>

Een SCB-toets bestaat uit 4 fases:

- fase 1 'Intake van de toets';
- fase 2 'Vorbereiding van de toets';
- fase 3 'Uitvoering van de toets';
- fase 4 'Verslaglegging en terugkoppeling aan contractmanager'.

Per fase wordt in deze instructie de rol van de materiedeskundige toegelicht en indien nodig het type toets aangegeven.

De onderwerpen – het doel en de scope – van de toetsen worden risicogestuurd bepaald. De uit te voeren toetsen worden periodiek in een toetsplanning vastgelegd. De Contractmanager, risico-eigenaar en (Lead) Auditor bepalen gezamenlijk welke deskundigheid nodig is voor de toets. Indien nodig regelt het projectteam deze deskundigheid door het toevoegen van een materiedeskundige, waarvan het specialisme aansluit op het doel en de scope van de toets, aan het toetsteam.

2 Vereiste SCB-kennis Adviseur

De adviseur welke in de rol van materiedeskundige bij toetsen fungeert dient naast zijn inhoudelijke materie kennis ook over basiskennis van SCB te beschikken. De adviseur in de rol van materiedeskundige bij SCB-toetsen dient minimaal de E-learning Basis SCB te hebben gevolgd, deze is te vinden op;

<https://www.leerportaalienw.nl/nl/Loginpagina>

3 SCB toetsen

3.1 Fase 1: Intake van de toets

Elke toets kent een intake (start toets). Daar spreken (Lead) Auditor en contractmanager over het doel van de toets, de referentiedocumenten (contract, normen, richtlijnen en kaders) en de scope (de onderwerpen) van de toets. We spreken van Doel, Basis en Scope. Het geheel wordt besproken en uiteindelijk vastgelegd in het licht van de risico's die aan de toets ten grondslag liggen. Dit gebeurt in het zogenaamde Toetsdocument Intakeformulier deel A.

Als de (lead)auditor en/of de contractmanager vinden dat een materiedeskundige gewenst is, dan is het gebruikelijk maar zeker ook wenselijk dat jij bij de intake aanwezig bent. Je kunt dan uit eerste hand vernemen wat de toets dient op te leveren en een bijdrage leveren in de verfijning van Doel, Basis en Scope.

Hierbij is een goede vertaling van risico's naar doel, basis en scope van belang, waarbij de adviseur bijvoorbeeld de volgende inbreng kan geven:

- Welke oorzaken zouden op dit moment getoetst kunnen worden gezien de planning/voortgang?
- Wat zijn de aandachtspunten (producten bij producttoetsen en deelwaarnemingen bij proces- en/of systeemtoetsen) die getoetst kunnen worden?

Let op, indien bekend is wat er bij Opdrachtnemer niet goed gaat heb je geen toets nodig. De contractmanager kan (en dient) dit direct te communiceren met Opdrachtnemer.

Bij een intake worden altijd de referentiedocumenten en de relevante paragrafen daarin aangegeven. Hiertegen wordt getoetst. De referentiedocumenten bestaan meestal uit onderdelen van het door RWS opgestelde contract en de door de Opdrachtnemer gemaakte (kwaliteits)plannen (projectmanagementplan + eventuele deel- en/of werk-plannen).

Afhankelijk van de scope van de toets, de fase van het project en de beoogde aanpak van de (lead) auditor zijn onderdelen van de genoemde documenten van belang.

Na afloop van de intake zal de (Lead) Auditor afspraken met je willen maken als hij/zij van je diensten gebruik wil maken. Hij/zij kan je – al of niet via de adviseur contractmanagement, die opereert onder aansturing van de contractmanager – benaderen om een bijdrage te leveren in de voorbereiding van de toets en/of bij de uitvoering van de toets. Ook zonder dat je de intake hebt bijgewoond kun je daarvoor gevraagd worden.

3.2 Fase 2: Voorbereiding van de toets

Belangrijk om te weten is dat de (lead) auditor de regisseur is van de samenwerking met de materiedeskundige. Hij/Zij moet aangeven wat hij/zij van je verwacht. Zowel qua rol als qua input in die rol. Uitgangspunten is dat de materiedeskundige de (lead) auditor vanuit zijn inhoudelijke materiedeskundigheid ondersteunt en bijdraagt aan de diepgang van de toets zodat een betrouwbaar toetsresultaat wordt verkregen.

Als je weet dat je een rol moet gaan spelen in de toetsuitvoering, zorg dan dat je helder afstemt met de (lead) auditor wat je rol is bij de toetsuitvoering.

Tijdens de voorbereiding van de toets worden de ter beschikking gestelde referentiedocumenten bestudeerd en op basis hiervan vragen opgesteld. Het kan ook zijn dat er eerder uitgevoerde toetsen als input worden meegenomen. Het is niet de bedoeling om tot een standaard vragenlijst te komen. Immers, elke toets is risicogestuurd en afgestemd op de werkwijze van de opdrachtnemer op het project waar de toets wordt uitgevoerd.

Als materiedeskundige help je de (lead) auditor met het opstellen van specifieke project gerelateerde vragen. Je kennis is vooral nodig om voldoende diepgang in de toets te krijgen en vooraf na te denken over de te nemen deelwaarnemingen bij de toets. Spreek ook do's en dont's af.

3.3 Fase 3: Uitvoering van de toets

3.3.1 Producttoets

Een producttoets is een toets met het doel de betrouwbaarheid van de gegevens van de opdrachtnemer vast te stellen. Hierbij wordt door de opdrachtgever een meting, keuring of beoordeling van een product uitgevoerd, waarna het resultaat wordt vergeleken met de keurings- of beoordelingsgegevens van de opdrachtnemer. De opdrachtgever neemt hierbij de verantwoordelijkheid voor de productkwaliteit niet over. De producttoets kan zowel gericht zijn op ontwerpproducten (bijvoorbeeld een ontwerpnota of tekening) als op de uiteindelijk te realiseren objecten.

Samengevat:

- Toets of product Opdrachtnemer voldoet aan gestelde eisen/specificaties;
- Vergelijken met keuringen Opdrachtnemer.

Producttoetsen als onderdeel van de toetsmix.

Het "Kader Contractbeheersing" voorziet in een toetsmix, bestaande uit systeem, én proces én producttoetsen. Het is niet mogelijk om volledig af te zien van producttoetsen. Een producttoets kan echter wel worden uitgevoerd als deel van een proces- of systeemtoets. Uit het toetsverslag moet dan expliciet blijken dat de producttoets onderdeel is van de systeem- of procestoets.

Samengevat:

- Producttoets kan onderdeel zijn van de systeem- of procestoets;
- Dit expliciet vermelden in het toetsverslag.

Opzet toets:

- 1) Opdrachtgever voert zelf toets uit naar eis/specificatie/tekening/etc.
- 2) Opdrachtgever vraagt verificatie- of keuringsregistraties bij Opdrachtnemer op.
- 3) Vergelijking van de resultaten.

Scenario

"Wij hebben zelf nog geen keuring uitgevoerd".

Vooraf: controleer het moment van keuren in het keuringsplan. Wordt hier van afgeweken dan is er sprake van een Negatieve bevinding.

Voorzet opbouw toets/toetsverslag

Meting OG	Meting ON	Actie toetsers
Voldoet aan eis	Voldoet aan eis	Positieve bevinding eis op basis van eigen constatering. Positieve bevinding Verificatie&Validatie-proces (b.v. keuringen).
Voldoet niet aan eis	Voldoet aan eis	Negatieve bevinding eis op basis van eigen constatering. Negatieve bevinding Verificatie&Validatie-proces (b.v. keuringen).
Voldoet niet aan eis	Voldoet niet aan eis, geen afwijking	Positieve bevinding Verificatie&Validatie-proces (b.v. keuringen). Negatieve bevinding afwijkingenproces.
Voldoet niet aan eis	Voldoet niet aan eis, wel afwijking	Positieve bevinding Verificatie&Validatie-proces (b.v. keuringen). Positieve bevinding afwijkingenproces.
Voldoet wel aan eis	Geen verificatie, validatie en/of keuring	Positieve bevinding op eis op basis van eigen constatering. Negatieve bevinding Verificatie&Validatie-proces indien afgeweken van Verificatie&Validatie-plan (en/of eventueel onderliggend keuringsplan). Afhankelijk van oorzaak (reden) dat er geen verificatie, validatie en/of keuring is uitgevoerd kan het risico Verificatie&Validatie-proces worden verhoogd.
Voldoet niet aan de eis	Geen verificatie, validatie en/of keuring	Negatieve bevinding op eis op basis van eigen constatering. Negatieve bevinding Verificatie&Validatie-proces indien afgeweken van Verificatie&Validatie-plan (en/of eventueel onderliggend keuringsplan). Afhankelijk van oorzaak (reden) dat er geen verificatie, validatie en/of keuring is uitgevoerd kan het risico Verificatie&Validatie-proces worden verhoogd.

3.3.2

Proces- en/of systeemtoets

Een procestoets toetst het functioneren van de processen die de Opdrachtnemer heeft beschreven in het projectmanagementplan en afgeleide deelplannen. In de procestoetsen moeten de volgende aspecten terugkomen: input- en outputrelaties, gebruik van middelen, aansturing van het proces, beheersing van de risico's in het proces en functioneren van de Deming-cirkel binnen het proces.

Een systeemtoets toetst op de processen in het projectmanagementsysteem van de Opdrachtnemer. De monitoring die de Opdrachtnemer zelf uitvoert om te borgen dat het projectmanagementplan doelmatig functioneert/nageleefd wordt maken hier deel van uit. Het gaat vooral om de werking van de Deming-cirkel op systeemniveau.

Bij proces- en systeemtoetsen fungeert de materiedeskundige als ondersteuner van de (lead) auditor. Belangrijk is om afspraken te maken over:

- wie welke vragen stelt;
- en wie de getoonde documentreferenties (b.v. documentnaam, kenmerk, versienummer van datum x) rapporteert.

De materiedeskundige toets vanuit zijn specialisme met name inhoudelijk de deelwaarnemingen (getoonde documenten) en stelt daar eventueel inhoudelijke vragen over.

Belangrijke tips:

- Je bent aanwezig in de toets met een positieve houding naar de Opdrachtnemer. De nadruk ligt tijdens de toets op: "samen zoeken naar bewijs dat opdrachtnemer het proces beheerst".
In de toets wordt niet gediscussieerd, maar worden feiten geconstateerd en doorgevraagd als iets niet duidelijk is.
- In een toets constateer je dingen. Zorg er zelf voor dat je tijdens de toets niet teruggrijpt op eerdere contacten die je in de adviseursrol met de Opdrachtnemer hebt gehad.

3.3.3 Principes tijdens de uitvoering: feit – eis (referentie) – bewijs

Tijdens de uitvoering van een toets constateert het toetsteam positieve en negatieve bevindingen. Bij positieve bevindingen geldt altijd het principe dat de driehoek feit-referentie-bewijs gesloten moet zijn.

M.a.w. klopt wat er wordt verteld en/of getoond in de toets (feit) met wat hierover in het systeem of het contract is geëist (referentie) en wordt dit onderbouwd met bewijs (b.v. een keuringsrapport, e-mail of verslag van een bespreking).

3.3.4 Terugkoppeling toetsresultaten aan de Opdrachtnemer

De toets wordt afgesloten met een terugkoppeling van de toetsresultaten aan de Opdrachtnemer. Voorafgaand hieraan vindt tijdens de toets een intern beraad van het toetsteam Opdrachtgever plaats, waarbij de lead auditor en materiedeskundige zonder aanwezigheid van de Opdrachtnemer zich kunnen beraden over de bevindingen (positief en negatief), en de algemene terugkoppeling van de toets.

Tijdens dit intern beraad zou je gevraagd kunnen worden hoe je er als materiedeskundige tegenaan kijkt. Ofwel waar werkt Opdrachtnemer conform de eisen en/of vastgestelde processen en waar wordt door de Opdrachtnemer afgeweken. In het algemeen geldt dat een materiedeskundige zich tijdens de toets (in het bijzijn van de Opdrachtnemer) onthoudt van oordelen.

Afhankelijk van de werkwijze van de (lead) auditor zal deze direct bij de constatering van een negatieve bevinding van de referentiedocumenten, en het niet sluitend zijn van de driehoek: feit – referentie – bewijs, of tijdens het intern beraad een "Negatieve bevinding" opstellen met het zogenoemd toetsdocument Bevindingen deel B. Dit formulier wordt ondertekend door de (lead) auditor en de auditee van de Opdrachtnemer.

3.4 Fase 4: Verslaglegging en terugkoppeling aan de contractmanager

De (lead) auditor is verantwoordelijk voor het verslag en de terugkoppeling aan de contractmanager. Tijdens fase 2 (voorbereiding van de toets) zijn afspraken gemaakt wie het toetsverslag (toetsdocument deel C) en het advies aan de contractmanager (toetsdocument deel D) opstelt. Het is gebruikelijk maar zeker ook wenselijk dat jij betrokken bent bij het opstellen van het verslag en het advies aan de contractmanager, veelal in de vorm van een second opinion voordat de (lead) auditor het verslag en het advies aan de contractmanager definitief maakt. Het toetsproces wordt afgesloten met een terugkoppeling (out take) aan contractmanager, ook hier is het gebruikelijk maar zeker ook wenselijk dat jij hierbij aanwezig bent zodat de contractmanager uit eerste hand kan vernemen wat de toets inhoudelijk heeft opgeleverd.

Best practice instructie voor de Adviseur in de rol van materiedeskundige bij SCB toetsen

Nummer:	5494
Versie:	1.0
Status:	In beheer
Type:	Best practice
Inhoudelijk beheerder:	Jelle van der Steen
Verantwoordelijke afdeling:	Afd. Werkwijze Inkoop- en Contractman.
Netwerken:	Hoofdvaarwegennet, Hoofdwatersysteem, Hoofdwegennet
Rollen:	Contractmanager
Fase:	Planuitwerking, Verkenning, Realisatie, Onderhoud
Proceseigenaar	Proceseigenaar Aanleg en Onderhoud